

Huvudman

SUNDSVALLS KOMMUN
sundsvalls.kommun@sundsvall.se

Beslut~~Datum 2024-02-20~~

Datum 2025-02-20*

Dnr SI 2024:5761

Sida **1 (20)**

*Rättelse av beslut enligt 36 §
förvaltningslagen (2017:900)
den 20 februari 2025
/ Stina Johansson

Ärendet

Tillsyn av anpassad grundskola vid Höglundaskolan i Sundsvalls kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sundsvalls kommun att senast den **25 augusti 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande schema för undervisningen, behöriga och legitimerade lärare samt anmälan till rektorn. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Sundsvalls kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

SUNDSVALLS KOMMUN ska vidta följande åtgärder

Schema för undervisningen

1. Se till att elever som går i mellanstadiet har ett schema som visar den undervisningstid som eleverna ges i respektive ämne. Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder ska det framgå hur elevernas undervisningstid i samtliga ämnen har schemalagts för läsåret 2025/26 (11 kap. 4–8 §§ skollagen samt 3 kap. 6 §, 10 kap. 2 § och bilaga 2 skolförordningen [2011:185]).
2. Se till att undervisningen i ämnet slöjd i sin helhet genomförs av den eller de lärare som ansvarar för undervisningen i slöjd. I samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder ska huvudmannen ge in samtliga lärares schema för läsåret 2025/26 samt en redogörelse för vilka lärare som ansvarar för undervisningen i respektive ämne (2 kap. 15 § skollagen).

Behöriga och legitimerade lärare

1. Se till att undervisningen i samtliga ämnen i den anpassade grundskolan bedrivs av legitimerade och behöriga lärare om inte någon av skollagens undantagsregler (enligt 2 kap. 18 §) är

tillämpliga. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en redogörelse för vilka lärare som ansvarar för undervisningen i respektive ämne. Redogör för om berörda lärare har legitimation och ange deras behörighet alternativt, om någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga, deras erfarenhet och utbildning. Av huvudmannens redovisning ska det framgå vilka ansträngningar huvudmannen gjort för att finna legitimerade och behöriga lärare inom huvudmannens organisation. Vidare ska det framgå när och i vilka ämnen som huvudmannen försökt rekrytera legitimerade och behöriga lärare till skolenheten (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen, 2 kap. 11–16 förordning [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare samt bilaga 2 till högskoleförordningen [1993:100]).

Anmälan till rektorn

1. Se till att vid minst ett tillfälle före 31 mars 2025 informera samtlig skolpersonal om skollagens bestämmelser om skyldigheten att anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av en utredning om särskilt stöd samt hur en anmälan till rektorn ska ske. Huvudmannen ska skriftligen dokumentera när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket och 3 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sundsvalls kommun en anmärkning avseende brister rörande information om studieomdömen efter avslutad utbildning samt studie- och yrkesorienterande verksamhet. Sundsvalls kommun ska senast den **25 augusti 2025** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser intyg efter avslutad utbildning, extra anpassningar, starta utredning om särskilt stöd, frånvaro samt omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:5761) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av anpassad grundskola vid Höglundaskolan i Sundsvalls kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten i den anpassade grundskolan vid Höglundaskolan följer gällande bestämmelser om schema för undervisningen, behöriga och legitimerade lärare, anmälan till rektorn och starta en utredning om särskilt stöd, intyg och studieomdömen efter avslutad utbildning, studie- och yrkesorienterande verksamhet, extra anpassningar, frånvaro samt omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, studie- och yrkesvägledare samt rektorn och biträdande rektorn. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat gällande frånvaro, extra anpassningar och särskilt stöd. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Schema för undervisningen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen information och intervjuer framkommer att samtliga elever i årskurserna 6–9 som läser inriktningen ämnena följer ett och samma schema. Av kompletterande information från huvudmannen framgår att eleverna som går i årskurs 6 ges fler undervisningstimmar i ämnena bild, idrott och hälsa, musik, engelska, matematik, naturorienterande ämnena, samhällsorienterande ämnena och teknik per läsår än vad de behöver, enligt huvudmannens timplan för mellanstadiet i den anpassade grundskolan. Däremot får eleverna 17 respektive 12 timmar för lite undervisningstid per läsår i ämnena svenska respektive slöjd.

Rektorn och den biträdande rektorn uppger att skolan är medveten om att eleverna som går i årskurs 6 ska ha en annan fördelning av undervisningstiden än övriga elever på skolan utifrån att de går i mellanstadiet, men att skolan ändå har valt att samtliga elever som läser inriktningen ämnena ska följa samma schema.

Av kompletterande information som huvudmannen gett in efter tillsynsbesöket samt av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn och lärarna framkommer att eleverna i årskurs 6 får sin garanterade undervisningstid i ämnet svenska genom att de får träna på olika förmågor i ämnet svenska i undervisningen i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. I dessa ämnena ges eleverna 56 extra undervisningstimmar per läsår. Av den information som huvudmannen inkommit med framgår att eleverna undervisas av samma lärare i ämnet svenska som i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. Enligt lärarna som undervisar i dessa ämnena står det inte på schemat att eleverna har svenska under den tiden som enligt schemat är avsedd för undervisning i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena, men de uppger att eleverna får mer träning i att läsa och skriva då.

Vidare framgår det av den kompletterande informationen från huvudmannen att eleverna i årskurs 6 får träna på olika förmågor i ämnet slöjd i undervisningen i ämnena bild och teknik, där eleverna totalt ges 13 timmar extra undervisningstimmar per läsår. Av den information som huvudmannen inkommit med framkommer att eleverna undervisas av tre olika lärare i ämnena slöjd, bild respektive teknik. Vilken lärare som undervisar eleverna i teknik beror på vilken undervisningsgrupp eleverna tillhör. Av den lärarförteckning som Skolinspektionen tagit del av framgår dock inte att lärarna som undervisar i ämnena bild respektive teknik även

har slöjd som undervisningsämne. Inte heller av lärarnas scheman framkommer att lärarna som undervisar i ämnena bild respektive teknik undervisar i ämnet slöjd. Det framgår, som tidigare nämnts, inte heller av elevernas schema att eleverna i årkurs 6 ges extra undervisning i slöjd när eleverna i högstadiet ges undervisning i bild och teknik.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 15 § skollagen framgår att en legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § tredje stycket och den som bedriver undervisning i fall som avses i 17 § och 18 § andra stycket 1–3.

Av 11 kap. 4–8 §§ skollagen framgår att den anpassade grundskolan ska ha nio årskurser, som indelas i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Anpassade grundskolan omfattar utbildning i ämnen eller inom ämnesområden, eller en kombination av dessa. Utbildningen kan också omfatta ämnen enligt grundskolans kursplaner. Den totala undervisningstiden för varje elev som läser ämnen i anpassade grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. För en elev som läser ämnesområden ska den totala undervisningstiden vara minst 6 665 timmar.

Av 3 kap. 6 § skolförordningen framgår att det för läsåret eller kortare tid ska finnas ett schema för undervisningen.

Av 10 kap. 2 § skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden på ämnen och ämnesområden (timplaner) finns i bilaga 2. Huvudmannen får besluta om ytterligare undervisningstid utöver den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister gällande schema för undervisningen för elever som läser inriktningen ämnen och som går i mellanstadiet. Skolinspektionen bedömer att den undervisningstid som eleverna i årskurs 6 ges i respektive ämne behöver synliggöras i elevernas schema för att säkerställa att eleverna får den undervisningstid som de har rätt till i samtliga ämnen. Den garanterade undervisningstiden syftar till att ge eleverna möjlighet att nå målen för utbildningen och att säkerställa en likvärdig utbildning. Av utredningen framkommer att eleverna i årskurs 6 följer samma schema som eleverna i högstadiet, vilket medför att de enligt huvudmannens beräkning får 17 timmar respektive 12 timmar för lite av den garanterade undervisningstiden i svenska respektive slöjd i förhållande till den nationella timplanen. Huvudmannen anför att eleverna i årskurs 6 ges extra undervisningstid i ämnena svenska och slöjd under tiden då undervisning i de naturorienterande- och samhällsorienterande ämnena

samt bild och teknik pågår. Av elevernas schema framgår det dock inte att och när eleverna i årkurs 6 ges den aktuella undervisningen.

Vidare bedömer Skolinspektionen att huvudmannen inte uppfyller författningarnas krav vad gäller att undervisningen i slöjd i sin helhet ska genomföras av den lärare som ansvarar för undervisningen i ämnet slöjd. Undervisningen i slöjd bedrivs av andra lärare än vad som framgår av scheman och huvudmannens lärarförteckning. Se vidare under rubriken Behöriga och legitimerade lärare.

Behöriga och legitimerade lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen information från huvudmannen och intervjuer framkommer att sex lärare som undervisar i ämnena musik, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, bild, slöjd samt ämnesområdet estetisk verksamhet har lärarlegitimation och lärarexamen mot grundskolan, men saknar speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Läraren som undervisar i musik och estetisk verksamhet är behörig att undervisa i musik i årskurser 1–9 i grundskolan. Läraren som undervisar i idrott och hälsa är behörig att undervisa i idrott och hälsa i årskurser 1–9 i grundskolan samt gymnasiet. Två lärare som undervisar i hem- och konsumentkunskap är behöriga att undervisa i hem- och konsumentkunskap i årskurser 1–9 respektive 4–6 i grundskolan. Den ena läraren är även utbildad fritidspedagog. Läraren som undervisar i bild och estetisk verksamhet är behörig att undervisa i bild i årskurser 1–9 i grundskolan och är utbildad fritidspedagog. En lärare som undervisar i slöjd och estetisk verksamhet är behörig att undervisa i slöjd i årskurser 3–9 i grundskolan.

Därutöver framkommer att ytterligare en lärare som undervisar i ämnet slöjd och estetisk verksamhet saknar lärarlegitimation. Läraren läser vidareutbildning av lärare (VAL), som är en kompletterande lärarutbildning för att få en lärarexamen mot grundskolan.

Rektorn uppger att lärarna är tillsvidareanställda på skolan och att huvudmannen inte utlyser tjänsterna inför varje nytt läsår. Av information från huvudmannen framkommer att huvudmannen inte har annonserat efter lärare i ämnena musik, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, bild samt ämnesområdet estetisk verksamhet under åren 2023 och 2024. Det framkommer emellertid att huvudmannen i maj 2024 har annonserat efter behörig lärare i trä- och metallslöjd. Annonsen avsåg en tillsvidareanställning om 100 procent med tillträde vid höstterminens start 2024. I annonsen specificeras dock endast att sökanden ska vara legitimerad och behörig lärare och inneha erfarenhet av undervisning inom

grundskolan. Det framgår ingen information om att det i tjänsten ingår undervisning i den anpassade grundskolan eller krav på behörighet i trä- och metallslöjd gällande den anpassade grundskolan.

I intervju med några av de aktuella lärarna framkommer att huvudmannen vid anställningen inte har efterfrågat behörighet för att undervisa i den anpassade grundskolan. Läraren som undervisar i bild säger att hen tog över den undervisning som ingick i en tidigare lärares tjänst när hen påbörjade sin tjänst på skolan. Enligt läraren ser hens undervisningsuppdrag likadant ut från läsår till läsår.

Flera av lärarna uppger att de undervisar elever från såväl den anpassade grundskolan som grundskolan vid Höglundaskolan. Den biträdande rektorn uppger att kommunen enbart annonserar för att tillsätta heltidstjänster och att det utifrån detta inte är möjligt att tillsätta lärare som är behöriga för den anpassade grundskolan i alla ämnen som eleverna får undervisning i. Det skulle i så fall innebära att lärarna får undervisa vid flera av huvudmannens anpassade grundskolor för få ihop en heltidstjänst.

Rektorn och den biträdande rektorn uppger att Höglundaskolan har flera olika verksamheter och att de vid rekrytering utgår från en kravspecifikation utifrån vad skolan ska använda läraren till. Enligt rektorerna är det svårt att få legitimerade lärare som sökanden. Vid rekryteringar bedömer de om lärarna kan bedriva en kvalitativ undervisning. Enligt rektorerna ser de det som meriterande om sökanden är behöriga att undervisa i den anpassade grundskolan.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 13 § skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen.

Av 2 kap 18 § skollagen framgår att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser modersmål.

Enligt 2 kap. 11–16 §§ förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare krävs det för att vara behörig att undervisa i anpassade grundskolans årskurs 1–9, utöver en behörighetsgivande lärarexamen, även en speciallärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Läraren är endast behörig att undervisa i det eller de

ämnen som omfattas av lärarens utbildning. För att bli behörig att undervisa i anpassade grundskolan i årskurs 1–6 gäller samma behörighet som för att undervisa i grundskolan mot arbete i förskoleklass och årskurs 1–3. För att bli behörig att undervisa i anpassade grundskolan i årskurs 7–9 gäller samma behörighet som för att undervisa i grundskolan mot arbete i årskurs 4–6. Läraren är dessutom behörig att undervisa i det eller de ämnesområden för vilket ett ämne, som läraren är behörig att undervisa i, är relevant. Kravet på speciallärarexamen gäller inte lärare som har avlagt en äldre behörighetsgivande examen som anges i bilaga 2 till högskoleförordningen och omfattar inriktning eller specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 261–262 och 649) framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver. Utöver de generella lärarkompetenserna bedömer regeringen att lärare också ska ha en specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen. Det är nödvändigt eftersom barn, ungdomar och vuxna i olika åldrar och på olika utbildningsnivåer kräver olika slag av undervisning. För att utbildningen och undervisningen ska hålla hög kvalitet ska huvudmännen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 268f) framgår att det bör vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig för att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva. Beträffande bestämmelsens andra stycke anges i förarbetena (prop. 2009/10:165, s. 269 och s. 653) att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen. En person som inte är utbildad för uppgiften ska, i enlighet med utredarens förslag, få användas för högst ett år i sänder. Om huvudmannen har en lärare anställd som endast till en del av sin tjänst saknar erforderlig utbildning ska beslutet endast omfatta denna undervisning.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i huvudmannens arbete med att säkerställa att eleverna ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Utredningen visar att organiseringen av utbildningen inte utgår från

författningarnas krav på att undervisningen i den anpassade grundskolan ska bedrivas av lärare som avlagt speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning. Vid verksamheten anpassad grundskola på Höglundaskolan finns flertalet lärare som saknar behörighet för den undervisning de bedriver. Huvudmannen har under de senaste två åren inte gjort några ansträngningar för att anställa lärare som är behöriga att undervisa i ämnena musik, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap, bild, slöjd samt ämnesområdet estetisk verksamhet inom den anpassade grundskolan. Vidare ges eleverna i årkurs 6 viss undervisning i slöjd av lärare som är anställda för att undervisa i bild och teknik. Dessa lärare saknar både behörighet för att undervisa i ämnet slöjd och för undervisning i anpassad grundskola.

Av skollagen framgår att en obehörig lärare får anställas i ett år i sänder om det saknas någon i huvudmannens organisation som är legitimerad och behörig för den undervisning som ska bedrivas. Av förarbetena till skollagen framgår vidare att huvudmannen efter anställningstidens slut är skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för utbildningen. Detta innebär att huvudmannen, om det saknas legitimerad och behörig personal i den egna organisationen, även behöver lysa ut tjänsterna utanför den egna organisationen.

Anmälan till rektorn och starta utredning om särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn och den biträdande rektorn framkommer att en anmälan till den biträdande rektorn om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd sker genom att en elev aktualiseras till ett elevhälsomöte. Av inkommen information och intervju med de lärare som är mentorerna framkommer att de inför elevhälsomöten lägger in information om de elever som de behöver stöd och hjälp kring i ett digitalt system, där datum framgår. Den biträdande rektorn uppger att det är mentorerna som är ansvariga för att lägga in information om en elev inför elevhälsomötena och därmed anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Några av de intervjuade lärarna som undervisar i praktisk-estetiska ämnen uppger att de kontaktar elevernas mentorerna, istället för att själva anmäla till den biträdande rektorn att en elev kan vara i behov av en utredning om särskilt stöd. En lärare uppger att hen inte vet hur hen ska gå tillväga för att anmäla en elev till rektorn.

Några av lärarna uppger att de inom ramen för den ordinarie undervisningen ger eleverna anpassningar och varaktigt stöd. Enligt lärarna finns det därför inget ytterligare stöd att ge till eleverna även om de skulle anmäla eleverna till rektorn och utreda deras behov av särskilt stöd.

Enligt den biträdande rektorn och lärarna upprättar skolan bara åtgärdsprogram i de fall det handlar om en stödinsats som de inte kan ge inom ramen för den ordinarie undervisningen och som sker utanför skolans verksamhet, exempelvis om eleven är någon annanstans, har praktisk arbetslivsorientering (prao) eller anpassad studiegång.

Av den information huvudmannen inkommit med framkommer att det finns en elev i årskurs 8 som inte uppfyllde betygskriterierna i svenska och engelska samt en elev i årskurs 9 som inte uppfyllde betygskriterierna i matematik höstterminen 2023 och vårterminen 2024 och därmed hade fått 1 i betyg (11 kap § 20 skollagen). Eleverna har under dessa terminer inte nått betygskriterierna trots att lärarna gett eleverna stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Lärarna uppger att orsaken till att eleverna inte har nått betygskriterierna bland annat har varit elevernas sociala utveckling. Av dokumentationen framgår att eleverna inte har anmälts till rektorn för utredning om eventuellt behov av särskilt stöd.

Lärarna uppger i intervju att de aktuella eleverna har haft svårt att nå betygskriterierna i inriktningen ämnen, vilket har gjort att de funderar på om eleverna läser mot rätt inriktning, det vill säga om de istället för ämnen ska läsa ämnesområden. Av intervjun framkommer att orsaken till att läraren som undervisar eleverna har avvaktat att anmäla eleverna till rektorn för utredning om behov av särskilt stöd, beror på att hen befarat att rektorn kommer att fatta ett beslut om att eleverna ska byta till inriktningen ämnesområden. Ett sådant byte skulle enligt läraren vara hämmande för elevernas sociala utveckling.

Lärarna och den biträdande rektorn uppger i intervjuer att personalen har diskuterat de aktuella eleverna flera gånger vid elevhälsomöten och att de arbetar för att ge stöd till eleverna inom ramen för den ordinarie undervisningen. Den biträdande rektorn uppger att eleverna troligtvis inte är anmälda utifrån att elevernas mentor är utbildad speciallärare och kan ge stöd till eleverna inom ramen för den ordinarie undervisningen. Enligt den biträdande rektorn kanske stödet borde ha formaliserats mer än vad som gjorts vid tiden för tillsynen.

Av intervjuer med lärarna framkommer att rektorn startar en utredning i de fall en anmälan inkommit. Även av inkommen dokumentation framgår att rektorn har startat utredningar för de anmälningar som inkommit avseende elevers eventuella behov av särskilt stöd.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § andra stycket skollagen framgår att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt

skollagen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete vad gäller att anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av en utredning om särskilt stöd, i de fall lärare eller övrig skolpersonal befarar att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper eller de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Av utredningen framkommer att det råder oklarhet bland personalen om hur de ska gå till väga för att göra en sådan anmälan till rektorn. Vidare framkommer att andra villkor än att en lärare eller övrig skolpersonal *befarar* att en elev, trots att eleven getts extra anpassningar, inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av godtagbara kunskaper eller de betygskriterier som minst ska uppfyllas, blir styrande för om en elev ska anmälas till rektorn eller inte. Av intervju med lärarna framkommer att det finns lärare som inte anmält eller avvaktat med att anmäla elever på grund av att de är oroliga för att en anmälan skulle rendera i att eleverna får byta inriktning från ämnen till ämnesområden eller att man avvaktat med att anmäla på grund av att eleverna i högstadiet har flera år på sig att uppfylla betygskriterierna. Av intervju med den biträdande rektorn och lärarna framkommer vidare att de i vissa fall inte ser något syfte med att anmäla en elev för utredning om särskilt stöd, då de anser att eleverna redan ges allt det stöd de kan få inom den ordinarie undervisningen.

Om en elev som, trots extra anpassningar, befaras att inte uppfylla kriterierna för bedömning av godtagbara kunskaper eller betygskriterierna inte anmäls till rektorn och därmed inte utreds för sitt behov av särskilt stöd riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som eleven har behov av och rätt till.

Skolinspektionen bedömer emellertid att rektorn ser till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds i de fall en anmälan om utredning om särskilt stöd har inkommit från lärare eller övrig skolpersonal.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Sundsvalls kommuns verksamhet i anpassad grundskola vid Höglundaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller schema för undervisningen, behöriga och legitimerade lärare samt anmälan till rektorn. Det finns därför skäl att förelägga Sundsvalls kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Intyg och studieomdöme

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn och lärarna framkommer att eleverna efter avslutad utbildning får ett intyg om den utbildning som de har gått igenom och att lärarna utfärdar intyget. Enligt lärarna har det dock aldrig hänt att någon elev begärt att intyget ska kompletteras med ett allmänt studieomdöme. Lärarna uppger att de inte tror eller inte vet om eleverna och deras vårdnadshavare får information om att intyget kan kompletteras med ett studieomdöme. Den biträdande rektorn och rektorn uppger att de inte känner till om skolan har informerat eleverna och deras vårdnadshavare om denna möjlighet.

Rättslig reglering

Av 11 kap. 17 § skollagen framgår att eleverna efter avslutad anpassad grundskola ska få intyg om den utbildning de gått igenom. Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska intyget kompletteras med ett allmänt studieomdöme. Studieomdömet ska avse elevens möjlighet att bedriva studier. Intyget ska undertecknas av läraren.

Av läroplanen för den anpassade grundskolan (Lgrsär22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter) framgår att skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras

vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår inte annat än att eleverna efter avslutad anpassad grundskola får ett intyg om den utbildning som de har gått igenom samt att lärarna utfärdar intyget.

Skolinspektionen bedömer dock att huvudmannen inte uppfyller författningarnas krav vad gäller att skolan ska informera elever och vårdnadshavare om att intyget kan kompletteras med ett allmänt studieomdöme som avser elevens möjlighet att bedriva studier. Av utredningen framgår att lärarna inte för någon elev fått förfrågan om att komplettera intyget efter avslutad utbildning med ett allmänt studieomdöme.

Studie- och yrkesorienterande verksamhet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen information från huvudmannen och intervjuer framkommer studie- och yrkesvägledaren är utbildad studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen arbetar 80 procent som studie- och yrkesvägledare för hela Höglundaskolan, det vill säga båda skolformerna grundskola och anpassad grundskola.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hens uppdrag gentemot den anpassade skolan främst handlar om gymnasievalet i årskurs 8 och 9 samt att ordna praktikplatser inom ramen för den ordinarie praon eller för elever som har anpassad studiegång. Därutöver har studie- och yrkesvägledaren bland annat vägledningssamtal med elever och vårdnadshavare i samband med gymnasievalet samt handleder lärarna och delger dem information avseende studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse¹.

Av intervjuer framkommer att studie- och yrkesvägledaren stöttar lärarna i den anpassade grundskolan via skolans arbetsgrupp "Team SIV". Arbetsgruppen arbetar med och utvecklar skolans studie- och

¹ Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse avser all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Genom information och undervisning kan skolan arbeta med att vidga elevernas perspektiv så att de får möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än de som de genom som bakgrund redan känner till.

yrkesvägledning i vid bemärkelse. Därutöver träffar studie- och yrkesvägledaren mentorerna vid vissa planeringsmöten där de exempelvis har gått igenom hur medicinsk studie- och yrkesvägledning² ska ingå i det pedagogiska arbetet. Studie- och yrkesvägledaren uppger att arbetslaget i den anpassade grundskolan har en aktivitetsplan som är ett verktyg för planering och dokumentation av studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse. Planen utgår från kommunens plan för studie- och yrkesvägledning.

Av intervjuer med lärarna framkommer att lärarna som är mentorer arbetar med studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse inom ramen för undervisningen. Eleverna får exempelvis arbeta med ett tema om olika yrken i samhällsorienterande ämnen, besöka den anpassade gymnasieskolan, göra studiebesök och genomföra aktiviteter med externa aktörer och företag. Lärarna uppger också att de samtalar mycket med eleverna om yrken och traditionella könsroller.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att kommunen generellt inte har kartlagt elevernas behov av vägledning och att det är ett identifierat utvecklingsområde för såväl kommunen som verksamheten vid Höglundaskolan, vilket rektorn och den biträdande rektorn bekräftar. Enligt studie- och yrkesvägledaren har studie- och yrkesvägledningen hittills utgått från personalens känsla för elevernas behov samt statistik och undersökningar på nationell nivå. Studie- och yrkesvägledaren uppger dock att kommunen nyligen har köpt in ett material kring studie- och yrkesvägledning som framgent kommer kunna hjälpa till att identifiera vilka behov som finns bland eleverna. Vid tiden för tillsynen undersöker rektorerna och studie- och yrkesvägledarna i kommunen hur skolorna kan arbeta med materialet för att kartlägga elevernas behov.

Några av de lärare som intervjuats, som undervisar i praktisk-estetiska ämnen, uppger att de inte ingår i arbetslaget för den anpassade grundskolan och att de inte samverkar med studie- och yrkesvägledaren. De känner heller inte till om det finns någon plan för studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledaren uppger att dessa lärare samtalar med lärarna som är mentorerna och ingår i andra arbetslag på skolan, men att hen inte handleder eller träffar lärarna. Rektorn och den biträdande rektorn bekräftar att lärarna inte ingår i arbetslaget och uppger att de behöver fråga upp om dessa lärare upplever att de inte är delaktiga i arbetet med studie- och yrkesvägledning vad gäller den anpassade grundskolan.

² Genom medicinsk studie- och yrkesvägledning uppmärksammar skolan den enskilda elevens medicinska förhållanden och känslighet för att minska risken för att eleven drabbas av ohälsa under utbildningen eller i sitt framtida yrkesliv.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 29–30 §§ skollagen framgår att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet. Den som inte uppfyller kravet enligt första stycket får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

Av läroplanen för anpassade grundskolan (Lgrsär22, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar) framgår att eleverna ska få underlag för att välja fortsatt utbildning. Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden, har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Alla som arbetar i skolan ska verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverka med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning samt att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna har tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Skolinspektionen bedömer dock att huvudmannen inte säkerställt att skolans studie- och yrkesvägledande verksamhet utgår från elevernas behov. Utredningen visar att eleverna på olika sätt ges vägledning inför sina framtida studie- och yrkesval. Det framkommer dock att skolan inte har identifierat vilka behov av vägledningen som finns bland eleverna, för att kunna använda det som underlag i utformning av skolan studie- och yrkesorienterande verksamhet. Om eleverna inte ges den studie- och yrkesvägledning som de har behov av och rätt till, riskerar eleverna att inte få det stöd och de kunskaper och färdigheter de behöver som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Sundsvalls kommuns verksamhet i anpassad grundskola vid Höglundaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller information om rätten till studieomdöme efter avslutad utbildning samt studie- och yrkesorienterande verksamhet. Utredningen visar att skolan saknar rutiner för att informera elever och vårdnadshavare om möjligheten att komplettera ett intyg efter avslutad utbildning med ett allmänt studieomdöme. Skolans arbete med att utfärda intyg efter avslutad utbildning fungerar däremot väl. Avseende bristen gällande studie- och yrkesvägledande verksamhet visar utredningen att eleverna har tillgång till personal med rätt kompetens och får vägledning inför framtida studie- och yrkesval. Det framkommer dock att skolan inte har identifierat vilka behov av vägledningen som finns bland eleverna. Huvudmannen och skolan har emellertid vid tiden för tillsynen påbörjat ett sådant arbete. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Sundsvalls kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen information från huvudmannen framgår att lärarna ger eleverna extra anpassningar på individ- och gruppnivå. Om en elev riskerar att inte nå måluppfyllelse ska lärarna enligt dokumentet "Ärendegång inom elevhälsan. Höglundaskolan. Anpassad grundskola." i första hand se över elevens anpassningar i den ordinarie lärmiljön. Läraren ska därefter införa ytterligare extra anpassningar som ska dokumenteras och utvärderas efter cirka 4–6 veckor. När de extra anpassningarna har utvärderats och om de inte givit önskat resultat ska dessa förändras eller intensifieras. Av intervjuer med lärarna framkommer att de följer den aktuella dokumentationen. Lärarna säger emellertid att de redan efter några dagar eller en vecka utvärderar de extra anpassningar som de provat för en elev.

Den biträdande rektorn uppger att alla elever i den anpassade grundskolan är i behov av stöd, vilket gör att begreppet extra anpassningar är brett i verksamheten. Lärarna uppger att de genomför flertalet extra anpassningar för hela elevgruppen. Därtill kan enskilda elever ges ytterligare extra anpassningar utifrån behov. Enligt lärarna ger de en elev extra anpassningar utifrån att undervisningen inte fungerar för eleven. Det kan handla om såväl bristande måluppfyllelse som olika problematiska beteenden.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn och lärarna framkommer att skolans personal tar elevernas närvaro eller frånvaro i samband med att eleverna kommer till skolan med taxi på morgonen. Om en elev är frånvarande tar skolans personal direkt kontakt med elevens vårdnadshavare via sms-meddelande eller telefonsamtal. Lärarna för sedan in elevernas närvaro eller frånvaro i skolans digitala system i slutet av dagen. Lärarna uppger att de vid anmäld sjukfrånvaro även ringer till vårdnadshavarna efter tre dagar för att kontrollera att det verkligen handlar om sjukdom.

Den biträdande rektorn uppger att de vid elevhälsomötena tar upp elevernas frånvaro, men att även lärarna och elevernas assistenter kan uppmärksamma om elever har en frånvaro som är oroande. Enligt den biträdande rektorn har skolan en bra överblick över elevernas frånvaro.

Den biträdande rektorn och lärarna uppger att skolan startar en frånvaroutredning när en elev har hög eller återkommande frånvaro som de inte vet vad den beror på. Det kan till exempel handla om svårigheter i hemmet. Den biträdande rektorn uppger att skolan anmäler till huvudmannen när en utredning om frånvaro inleds via en e-tjänst. I elevhälsoteamet, där den biträdande rektorn deltar, bestämmer deltagarna tillsammans vilka kompetenser som behöver vara delaktiga i utredningen. Enligt lärarna har mentorerna det övergripande ansvaret för att dokumentera en elevs frånvaroutredning.

Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn och lärarna framkommer att personalen följer huvudmannens rutiner och kartläggningmaterial gällande frånvaro. Av huvudmannens rutiner för arbetet med elevernas frånvaro i de anpassade grundskolorna framgår bland annat att rektorns skyndsamt ska inleda en frånvaroutredning oavsett om frånvaron är anmäld eller oanmäld samt att rektorn ska anmäla frånvaroutredningar till huvudmannen och elevens hemkommun. Vidare framgår att samråd ska ske med eleven, elevens vårdnadshavare och elevhälsan. I rutinerna finns även en frånvarotrappa där steg 1 är en första bedömning, steg 2 att rektorn initierar en utredning, steg 3 att en fördjupad utredning genomförs och steg 4 att en uppföljning sker. Lärarna uppger att de följer frånvarotrappan och använder sig av det kartläggningmaterial som finns för steg 2 och 3.

Under tillsynsbesöket har Skolinspektionen tagit del av och granskat en frånvaroutredning som upprättats på skolan. Av dokumentationen framgår det att skolan i samband med utredningen har samrått med eleven och dess vårdnadshavare samt elevhälsan. Det framgår vidare att huvudmannens

kartläggningsmaterial steg 2 och 3 är genomförda. Utifrån kartläggningen har insatser för att öka skolnärvaron beslutats. Lärarna har löpande fört dokumentation över kontakten med elevens hem.

Rättslig reglering

Av 7 kap. 17 och 19 a §§ skollagen framgår att en elev i anpassade grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever framkommer att samtliga elever lämnar in sina mobiltelefoner när de kommer till skolan på morgonen och att de får tillbaka dem när de ska åka hem, vilket även lärarna bekräftar i intervjuer. Lärarna uppger att det finns skriftliga rutiner för hur hanteringen av omhändertagandet av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska ske samt att rektorn har beslutat om rutinen. Enligt lärarna gäller rutinen för alla verksamheter vid Höglundaskolan samt för såväl personal som elever. Informationen har även förmedlats till elevernas vårdnadshavare.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 4 a och d-e §§ skollagen framgår att rektor i anpassade grundskolan får besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början. I sådana fall ska föremålet återlämnas senast vid varje skoldags slut. Rektorns beslut får avse högst ett år i taget. Rektorn eller en lärare får göra undantag från ett sådant beslut för användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning om det sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, om det utgör extra anpassningar eller särskilt stöd eller om det finns särskilda skäl för en enskild elev. Det ska för varje skolenhet finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Rektorn beslutar om sådana rutiner.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Stina Johansson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Caroline Engskär.